

Bellek Ankara

• Gonca Gökalp Alpaslan • Güven Arif Sargın
• Funda Şenol Cantek • Hakan Kaynar • Fatma Berber

EDEBİYAT GÜNDEMİ

Bozkırın Rengini
Değiştiren Yazar

**Fakir
Baykurt**

Şafak Baba Pala
Kemal Varol

Kısa Filmin Uzun Sözü: Yusuf Emre Yalçın ile Söyleşi **İrem Kargıoğlu** • "Carmen" ve 19. Yüzyılın Cinsel Politikası **Gülüş Türkmen** • Dilin Kotasını Aşmak **Evren Kuçlu** • Tunus'ta Neler Oluyor? **Metin Cengiz** • Resim ve Edebiyatın Diliyle 19. Yüzyıl İstanbul'undan Kesitler: Hoca Ali Rıza ve Pierre Loti **İnci Aydın** • Yeni Şiirler Arasında **Şeref Bilsel** • Yeni Öyküler Arasında **Jale Sancak** • **ŞİİR** Yücel Kayıran, Mustafa Ergin Kılıç, Naile Dire, Kemal Kolçak, Yasin Ertaş • **ÖYKÜ** Hasan Faruk Levent, Gözde Şahin, Özlem Yanmaz • **DESEN** Özge Ekmekçioğlu

+**VARLIK KİTAPLIĞI** "Sevdakeş" - Nihat Ziyalan **Gültekin Emre** • Engin Turgut ile "Ardından" Üzerine Söyleşi **Sina Akyol** • "Şair Portreleri" - Ziya İlhan Zaimoğlu **Bilgin Güngör** • Muzaffer Kale ile "Işıklı Balkon" Üzerine Söyleşi **Yener Çetin** • "Öze Dönüş" - Ngũgĩ wa Thiong'o **Deniz Aksak** • Çilem Dilber ile "Kuyruklu Yalan" Üzerine Söyleşi **Esmahan Devran İnci** • Katı Olmayan Şeyler - Nilüfer Altunkaya **Ersun Çıplak** • Kerem Bakıcı ile "Toprakta Büyür mü İnsan?" Üzerine Söyleşi **Sibel Yılmaz** • Deniz Erkaradağ ile "Ellerin Ellerimde" Üzerine Söyleşi **Anita Sezgener** • "Sessiz Şampiyon: Olimpiyat Kürsüsünde Bir Köy Enstitüsü" - Kemal Ateş **İbrahim Dizman** • **Hande Ortaç** ile **"Daha İyi misin"** Üzerine Söyleşi **Mevsim Yenice**

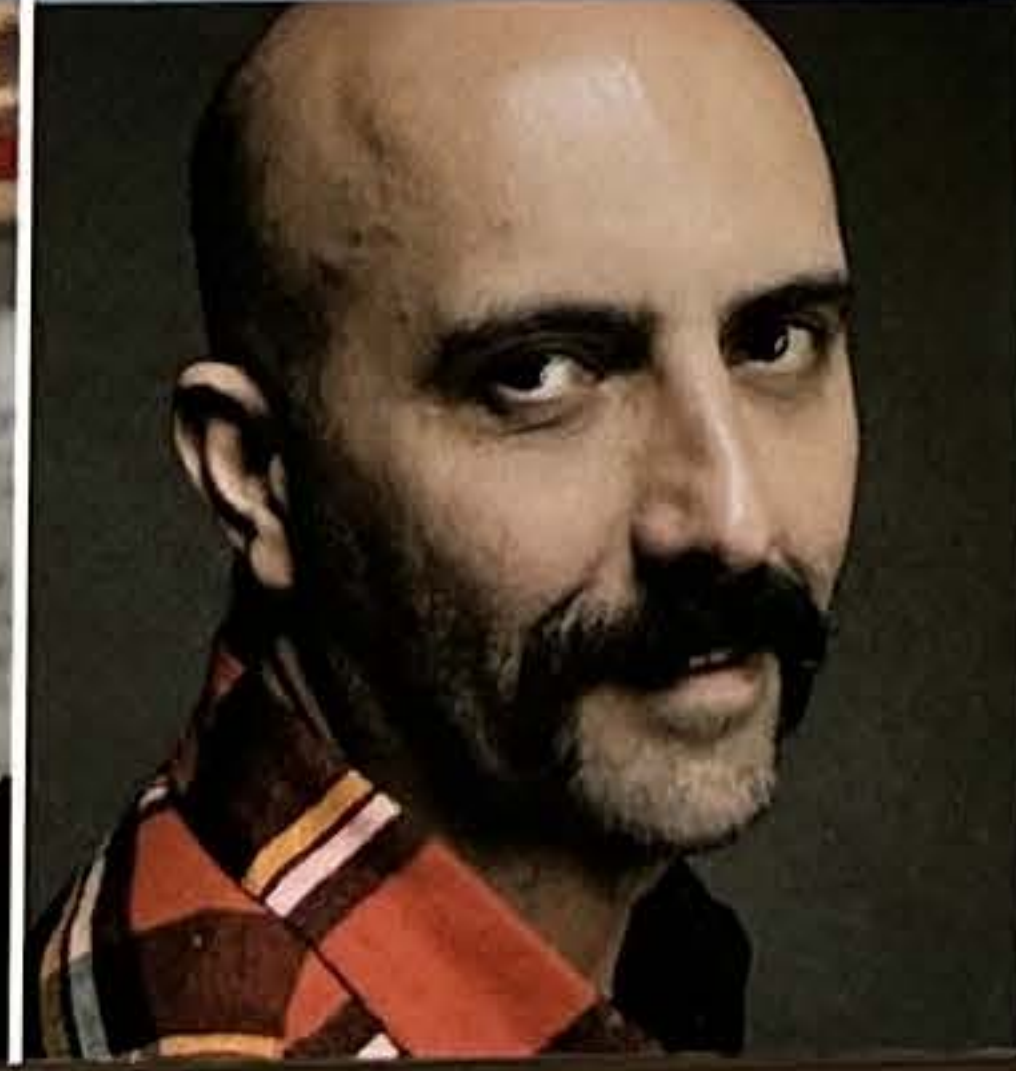
Haldun Taner'in öyküleri

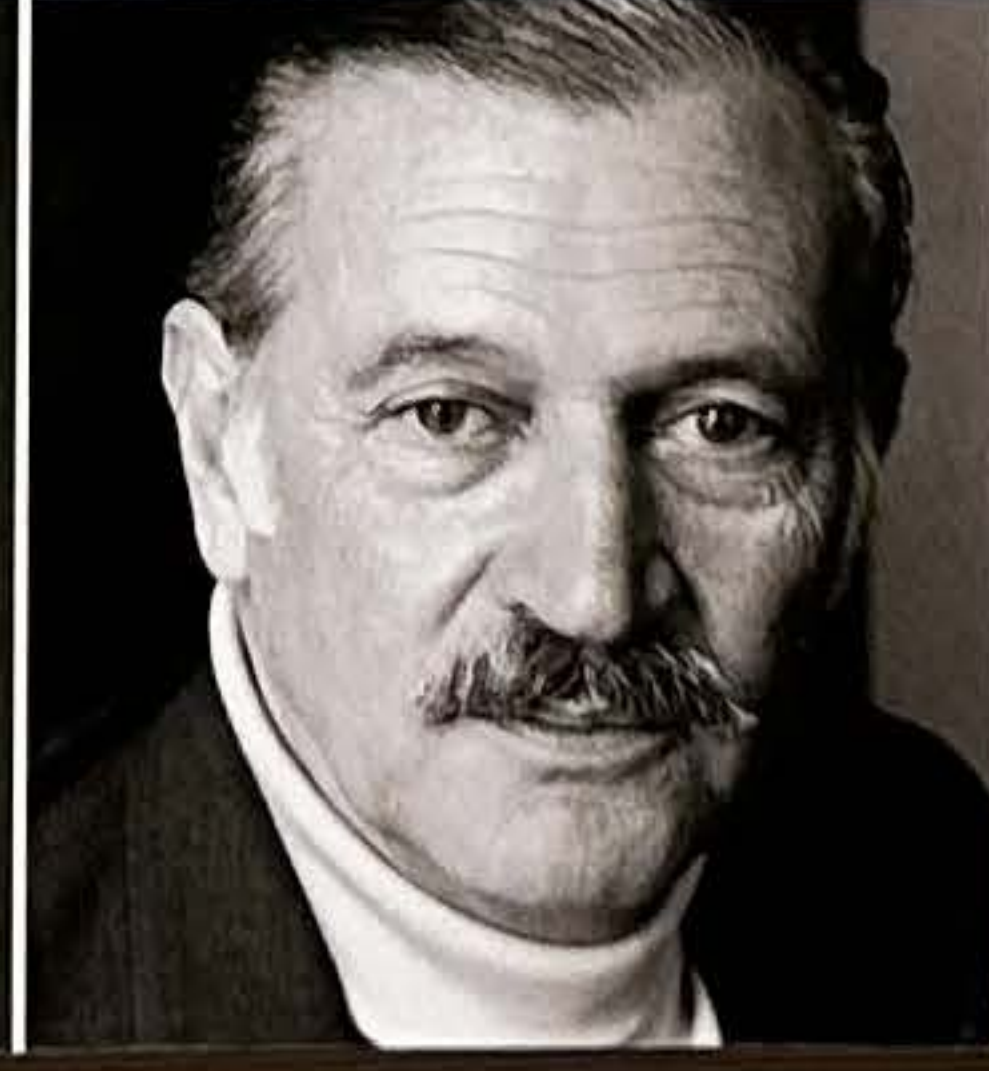
Buket Uzuner: 2020 Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülü Konuşması

Gaspar Noé'nin *Lux Aeterna*'sı

Oktay Rifat'ın kayıp metinleri

İÇİNDEKİLER

Çizgiyorum	Özge Ekmekçioğlu	2
Ankara'dan Romanlardaki Ankara'ya	Hakan Kaynar	4
Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Ankara'da Tiyatro	Gonca Gökçalp Alpaslan	8
Hafıza Mekânları, Pratiği ve Öznelerine Dair	Güven Arif Sargın	15
Kısa Bir Ankara Hikâyesi	Funda Şenol Cantek	23
Çayır, Bayır, Mektep: Cebeci	Fatma Berber	26
Ankara'nın Erken Cumhuriyet Dönemi Hafızası:	Yücel Kayıran	22
Ulus ve Anafartalar Caddesi	Şafak Baba Pala	34
Şiirler	Kemal Varol	38
Salgınla Geçen Bir Yılda "Yılın Yazarı" Deneyimi:	Hasan Faruk Levent	42
Dolu Başak	İbrahim Yıldırım	46
Yazar ve Yaşarken: Fakir Baykurt	İrem Kargioğlu	52
Labirent Kitaplığın Gizemli Dünyası	Gülüş Türkmen	59
Çok Özel Eserler Sözlüğü:	Naile Dire	61
Oktay Rifat'ın Kayıp Metinleri	Buket Uzuner	62
Kısa Filmin Uzun Sözü:	Gözde Şahin	64
Yusuf Emre Yalçın ile Söyleşi	Evren Kuçlu	66
"Carmen" ve 19. Yüzyılın Cinsel Politikası	Mustafa Ergin Kılıç	70
Daha Ne Olsun İstersin	Metin Cengiz	71
Türkiye Yayıncılar Birliği 2020 Düşünce ve	Sıla Sandal-Ulaş Bager Aldemir	75
İfade Özgürlüğü Ödülü Konuşması	Kemal Ateş	78
Sokağın Çıkmazı	İnci Aydın Çolak	82
Dilin Kotasını Aşmak	Şeref Bilsel	86
Can Eriği	Jale Sancak	87
Tunus'ta Neler Oluyor?	Yasin Ertas	88
Gaspar'ın İmzası: "Lux Aeterna" Hakkında	Özlem Yanmaz	89
Birkaç Değini	Kemal Kolçak	92
Haldun Taner'in Öyküleri	Gültekin Emre	93
Hoca Ali Rıza ve Pierre Loti	Sina Akyol	96
Yeni Şiirler Arasında	Bilgin Güngör	98
Yeni Öyküler Arasında	Yener Çetin	99
Tutkunun Bumerangı	Deniz Akşak	101
Kırk Birinci Evin Banyosu	Esmahan Devran İnci	102
Yıldız İçinde	Ersun Çıplak	104
Varlık Kitaplığı	Sibel Yılmaz	106
"Sevdakeş" / Nihat Ziyalan	Anita Sezgener	108
Engin Turgut ile Söyleşi	İbrahim Dizman	109
"Şair Portreleri" / Ziya İlhan Zaimoğlu	Mevsim Yenice	110
Muzaffer Kale ile Söyleşi		
"Öze Dönüş - Afrika'yı Görünür Kılmak" /		
Ngũgĩ wa Thiong'o		
Çilem Dilber ile Söyleşi		
"Katı Olmayan Şeyler" / Nilüfer Altunkaya		
Kerem Bakıcı ile Söyleşi		
Deniz Erkaradağ ile Söyleşi		
"Sessiz Şampiyon: Olimpiyat Kürsüsünde		
Bir Köy Enstitülü" / Kemal Ateş		
Hande Ortaç ile Söyleşi		

Mevsim Yenice

HANDE ORTAÇ İLE SÖYLEŞİ

Aile, zihnimi en çok meşgul eden kavramlardan biri. Her türlü varoluşu bir çekirdeğin içine hapsedmeyi aklım almıyor çünkü.

Daha İyi misin?, İletişim Yayınları

Hande Ortaç

• Daha İyi misin? altı yıl aradan sonra gelen üçüncü öykü kitabınız. İlk iki öykü kitabınız arasına da dört yıl girmişti. Öykü dosyanızı hazırlarken aceleci davranmamak bilerek, isteyerek verdiğiniz bir karar mı?

- Açıkçası kitaplar arasına giren bu uzun zamanların iki temel sebebi var. Biri teknik bir zorluk. Çalışan ve aynı zamanda master yapan bir kişi olunca yazmak, ne yazık ki istediğim yoğunlukta olamadı. İkinci sebep de yazdıklarımı kendime beğendirmemin, okuyucuyla buluşmasına karar vermemin zaman alması. Ayrıca aralarda uzunlu kısıl başka şeyler de yazıyorum ama kitap bütünlüğüne uymayınca ister istemez eleniyorlar. Bir sonraki kitabın bu kadar tesadüfî bir zamanlamayla çıkmasına müsaade etmeme kararım var. Umarım başarabilirim.

• Yıllarca altZine ve altKitap'ta editörlük yaptınız. Burada-
ki tecrübelerinizin kendi yazım ve düzelti sürecinizi nasıl
etkisi oldu?

- *altZine* ve *altKitap* geçtiğimiz onu aşkın yılda bana çok fazla ve farklı metinle uğraşma şansı verdi. Dergi hazırlama süreçlerinde ve *altKitap* Öykü Ödülü döneminde çok sayıda metin okuyup sadece yazarlarıyla değil, editör arkadaşlarımla metinlerin üstünde akıl yürüttük, tartıştık. Bu pratiğin olumlu etkisi yadsınamaz.

Benim için yazmanın keyfi, ilk taslağı bitirdikten sonra başlıyor. Elimdeki henüz olgunlaşmamış metni başlatıyordum, dışına çıkıp çekeştirmek, aklıma yatmasını sağlamak. Bu benim için aynı zamanda ciddi bir yabancılaşma süreci de. Metni kendimden uzaklaştırıp yazar burada acaba ne demek istemiş ve metin bu haliyle ne anlatıyor arasındaki farka bakabilmek, bu benim altZine ve altKitap

editörlük sürecinde edindiğim bir tecrübe sanırım. Metne yazarından bağımsız yaklaşabilmek, metnin kendi başına-
lığının farkına varıp eksikliğine gediğine odaklanmak. Uğraş-
tığım metni ben yazmışsam daha hafif davrandığımı itiraf
etmeliyim. Metnimin son son halini görmek için çok
mesai harcıyorum.

• Kitabınız "Sızı" isimli öyküyle açılıyor. İki kardeşin farklı bakış açısıyla bir sahne sunuyorsunuz okuyucuya. Bundan hareketle biz de en yakınlarımız diye adlandırdığımız kişilerin "gerçek biz"i ne kadar bildiklerini sorguluyoruz. Aile bireyleri, özellikle kardeşler üzerinden işlenen benzer temalara "Zirve" ve "Ah" öykülerinde de rastlıyoruz. Bu öykülerin yaratma sürecini ve birbirlerine ne kadar yakın zamanlarda yazdığınızı, bir meselenin altını kazarken onunla çok zaman geçirip geçirmediğinizi merak ediyorum.

- Özellikle orta halli, toplumun temel taşı olması şiddetle arzulanan ama yapılmış o en mükemmel tanımı bir türlü pratiğe dökülemeyen aile, zihnimi en çok meşgul eden kavramlardan biri. Her türlü varoluşu bir çekirdeğin içine hapsedmeyi aklım almıyor çünkü. O sebeple bu konuda daha geniş zamanlı düşünüyorum ve çalışıyorum. Adı geçen öyküler de çok farklı zamanlarda yazıldı. Ayrıca metinlerin benzer olabileceği endişesiyle belli temadaki öyküleri çok yakın dönemlerde yazmamaya özen gösteriyorum. Bu metinlerin yazıya dökülmelerinin arasında da en az bir sene var.

Diğer yandan kardeşlik de üstüne çok sık düşündüğüm, kafamı kurcalayan bir ikilik. Aynı kökten benzer şekilde beslenen kişilerin bambaşka hayatlar yaşayabilmesi beni hikâye potansiyeli anlamında cezbediyor.

• "İyi Hal" ve "Ayrılık Senfonisi" isimli öykülerinizde beyaz yakalıların sıkışmışlığını farklı ve can alıcı kurgular üzerinden, oldukça sürükleyici bir şekilde aktarmışsınız. Her iki öykü de "ferahlayarak" bitiyor. Okuyucu olarak biz de "Da-na İyi misin?" sorusuna bir nebze olsun "evet" cevabı verebiliyoruz. Bu öykülerin ortaya çıkış motivasyonu nedir? Kurumsal hayat, beyaz yaka ve özellikle bu bağlamdaki kadınlar, öyle karikatürize ediliyor, öyle canavarlaştırılıyor ve bu malzeme öyle sık kullanılıyor ki bunca uyaran arasından gerçeğe ne olduğunun pek farkına varamıyoruz di-ye endişeleniyorum. Beyaz yakayı hayata duyulan derin öfke temelinde çoğunlukla kurumsal kaçış hikâyeleri var ama bu ve çeşitli nedenlerle tetiklenen kaçış hikâyeleri gerçekten araştırı-lumsuzluğun nereden kaynaklandığını gerçekten araştırı-yor muyuz, emin değilim. Emek sömürsüne açık, tacizin, ayrımcılığın çok keskin yapılabildiği, her yerde olduğu gibi iyiliye kötüyü bir arada bulunduran bu ortamları daha ay-ırıcılığına bir mercekten incelemeye ihtiyaç varmış gibi hissedil-yorum. Bahsettiğiniz iki öykünün de temel çıkış noktaları mevcut durumun derin okumasını yapmak istememdi.

"İyi Hal" işyerinde taciz konusunu ele almaya gayret eden bir metin. Bu metni okuyan birçok beyaz yakalı çalışan kadının benzer bir deneyimi olduğunu öğrendim. Özellikle plaza tuvaletleri saklanmak, nefes almak ve tazelenmek için neredeyse tek kaçış noktası. Öykünün burada geçmesi de karakterin sarılıp sarmalanarak yenilenmeye çalışması fakat yaşadığı travmanın altından kalkamayarak çalışması bir türlü çıkamamasıyla ilgili. Bu yapılarda eğer tuvaletten bir türlü çıkamamasıyla ilgili. Bu yapılarda eğer doğru şekilde işletilirse kişiyi koruyacak mekanizmalar da mevcut. Her şeyden önemlisi de insanlar arası dayanışma her duvarı yıkabilir diye düşünüyorum.

"Bir Ayrılık Senfonisi" ise beyaz yakalı çalışanların yaptıkları işe bantta çalışan bir işçiye benzer şekilde yabancılaşabileceklerini anlatmayı amaçlayan bir öykü. Bu yabancılaşma insanı aklından şüphe ettirse dahi bazen hayat çevremize öyle ağlar örmüş oluyor ki içinde bulunduğumuz durumdan kurtulmak hiç kolay olmuyor. Bu metinle bu ağları biraz desifre etmeye çalıştım. Sonu da umut dolu olsun, giden bir kişi olsa bile, izi kalsın, biraz da gürültü çıkarıp gitsin istedim.

• "Karbon Kopya" öykünüzde "Dünya üstünde binlerce insan intihar ediyor. Önce mutsuzluk sandık, sonra baskıcı rejimlerin neden olduğu depresyon, aşırı yoksulluk, çıkışsızlık, tutsaklık. Fakat vaka sayıları ciddi şekilde yükseldi. Salgın bir hastalık olabileceğini düşünüyoruz," diye bir bölüm var. Günümüzün bir yansıması olmuş. Bu öykünün çıkış noktasından ve yazma sürecinizden bahsedebilir misiniz?

- "Karbon Kopya" salgının henüz adı bile yokken, 2019 yılının ortalarında yazılmış fakat hiçbir yerde yayımlanmamış bir öykü. Pandemi deneyiminin ortasında, öyküyü kitaba koyma kararı verirken, sevgili editörüm Emre Başar'ın'da ister istemez bu öykü üstüne konuştuk. Halihazırda bir salgın deneyimlerken, öykü bu hale yeni bir şey söyleyebilir mi? Kendimize verdiğimiz yanıt, öykünün sadece bugün anlatması değil, genel olarak bilinmeye gelen duyulan korku ve bunun sonucu oluşan paranoya, bir kur-tancıya duyulan ihtiyaç, manipülatif bilgilendirme, komplo teorilerine olan eğilimi de göz önüne sermesiydi. Daha ev- için metni kitaba koymayı işaret ettiğini düşündüğümüz- ğim konuları okurun zihninde tartıştırmayı başarmışımdır.

Öyküyü yazarken diğer bir meselem de iklim krizinin dünya üstündeki sonuçlarıydı. İnsanlar kendilerini daha büyük bir amaç için feda edebilirler mi? Ya da hani hep dilimizdedir ya ben çocuklarım için kendimi ateşe atarım. Çocuklarımıza kaos ve yıkım dışında pek bir şey bırakamıyoruz. Doğanın bir dengesi var ve o denge sağlanacak. İçinde biz olur muyuz? Onu bilemiyorum. Benim versiyonumda sadece çocuklar var.

• "Mattasız" isimli uzun öykünüz, tek kelimelik bir gizlin peşine düşen karakterin yolculuğunu anlatıyor. Okurken sinematografik öğeler bakımından oldukça zengin olduğunı düşündüm. Sinemaya uyarlamak konusunda fikrinizi merak ediyorum. Kitabınızdan bir öykü sinemaya uyarlanacak olsa hangisinin uygun olduğunu düşünürsünüz?

- Yazdığım öykünün görsel malzemesinin sizde bir film estetiği yaratmış olması ne mutluluk, çok teşekkür ederim. Kafamdaki dünyanın her bir okurun zihninde tekrar yorumlanması ve canlanması gibi bir sanatçının yazdığım metni farklı bir boyuta taşıyarak görselleştirmesine herhalde 'hayaller gerçek oldu' diyebilirim. Bu soruyu uzun uzun düşündüm ve sanırım benim cevabım da sizin gibi "Mattasızı" olurdu. Sebebiyse aslında barındırdığı görsel malzemedan ziyade benim kişisel merakımla ilgili. Gerçekten hikâyenin anakarakteri Elaşına Melek'le tanışmak istediğim için. Bu öyküyü 2017 yılı boyunca *altZine.net* için yazdım ve her mevsim başında öykünün bir bölümü tefrika halinde *altZine*'de yayımlandı. O dönem (çevrimiçinin harika imkânları sayesinde şimdi de arşive *altZine.net*'ten rahatlıkla ulaşılabilir) her yıl bir tema belirliyor ve o yıl içinde her mevsim dönüşü bu temayı zenginleştirerek bir alt başlık ekliyorduk. 2017 yılının teması 'Su' ve mevsimlere atadığımız alt başlıklar ise hafıza, kayıp, renk ve umut'tu. Bu başlıklar şimdi öykünün bölümlerinin adını oluşturuyor. Ve bu alt başlıklar mevsim başı yayımlanacak sayının editörleri tarafından belirleniyordu. Yani öyküyü daha önce kurmuyor, gelen başlığa göre öyküye yön veriyordum. "Elaşına Melek"le zihnimin içinde bir yıl boyunca yolumuzu bulmaya çalıştık. Şimdi onu canlandıran bir oyuncuyla ete kemiğe bürünmesi beni çok sevindirir.

• Öyküleriniz mesele, karakter, mekân ve anlatıcı çeşitliliği bakımından epey zengin. Bunun çok değerli olduğunu düşünüyorum. Öykülerinizin yaratma süreci sizde nasıl işliyor? Önce temayı mı belirliyorsunuz mesela? Tüm kurguyu kafanızda tamamlayıp mı geçiyorsunuz klavye başına, yoksa yarı yolda yolu bulanlardan mısınız?

- Cesaret verici yorumlarınız için çok teşekkür ederim. Biraz önceki soruda anlattığım "Mattasızı" öyküsünün yazım sürecinin beni bu kadar etkilemesinin temel nedeni, gideceğim yolu bilmeden yazdığım nadir öykülerden biri olması. Tabii ki aklımda sonuna dair bir fikir vardı ama her bölümün yeni temayla şekillenmesi ve hikâyenin dört bölümde sonlanması gerekliliği benim için ciddi bir maceraydı. Yoksa ben yaratıcı yazım sürecine başlarken yolumun belli olmasını seven biriymim. Ne anlatmak istediğim ve varacağım yer konusunda kafamda somut planlar olmazsa rahat edemem. Öyküleri yazmam, özellikle ilk taslak, genellikle çok uzun sürmez fakat yazmaya başlamadan önce düşünme ve tasarlama süreci yazım aşamasından daha uzun sürüyor diyebilirim.

- Kapanışın da çok beğendiğim bir öyküyle, "Nostalgia" ile bitmesinin de bir tesadüf olmadığını düşündüm kitap

biterken. Acaba yanıldım mı? "Barış ve dayanışma içinde yaşayabilmek ve Dünyamıza yeni evimize kavuşuncaya kadar insan ırkının varlığını sürdürebilmek için bazı şeylerden vazgeçmenizi isteyeceğiz," diyorsunuz öyküde. Yeni evimize kavuşabilecek miyiz bir gün?

- "Nostalgia", çok uzun süredir kafamın içinde dönüp duran bir öykü olmasına rağmen kitabın çıkma aşamasında yazılan ve kitaba giren son metin. Yazıldığı dönem, pandemi sebebiyle evde kalmak zorunda kaldığımız, dünyayı evlerimizin penceresinden izlediğimiz o kapanış günleri. Eski halimize dönme arzusuyla kavrulurken hiçbir şeyin artık aynı olamayacağını bildiğimiz, belirsizlik, korku ama özellikle son dönem, yılgınlıkla dolu. "Nostalgia"nın yolcuları için bu bekleyiş hayatlarının tanımı. Gezegenimizin büyük bir iklim felaketi sonrası iyileşmesini bekliyorlar. Bu iyileşme ne kadar sürer bilinmediği için de sukûnetle bir arada kalmayı başarmalıdır.

Başka birçok alternatif aransa da dünyanın en iyi seçeneğimiz olduğunu düşünüyorum. Ev gibi, eğer iyiye doğru değiştirme gücümüz de varsa, sonsuz olasılıkla bizi kucaklayabilir. "Nostalgia" dünyaya belli bir uzaklıkta asılı kalmış bir kovan ve gezegenimiz bir felakete kurban gittiğinde, dışına çıkıp gözlemek ve iyileşmesini beklemek için tasarlanmış bir uzay aracı. Fakat bir kovan da olsa hâlâ hayatta olduğumuz gerçeğini unutmamak gerekiyor. Belli fedakârlıklar yapılmalı mutlaka, ama bu, yaşamak için yapılmalı, asılı kalıp beklemek için değil. Odağımız var olmaya indirildiği anda baskı artıyor ve faşist eğilimler güçleniyor. "Nostalgia" öyküsünde, nerede yaşıyor olursak olalım en insanî yönlerimizden vazgeçmememiz gerektiğini söyle-

meye çalıştım. Bir de galiba olduğumuz ve doyduğumuz yer evimiz diye düşünüyorum. Yeni hayat formuna alışmalı ve bu beklemeyi en insani şekilde anlamlandırmalıyız. Diğer türlü, vakti gelip de evimize döndüğümüzde biz, o biz olmayacağız.

• *Kitap kapağınızı çok beğendim, Gülsün Karamustafa'nın bir eserinden esinlenerek hazırlanmış. Sizin seçiminiz mi? Size neler hissettiriyor? Diğer sanat dallarıyla yaratma süreciniz arasındaki ilişki nasıl?*

- Kitabın kapağı, Gülsün Karamustafa'nın *Karpuz* (1986) isimli çalışmasından uyarlanmış bir detay. Daha büyük bir imajın içinde yer alan bu kadın figürünün ve karpuzun kapakta yer almasını çok istedim, çünkü Gülsün Karamustafa'nın zaman üstü duyarlılığının sindiği kadının umut dolu bakışı, beni eskiden beri çok etkilerdi. Kadının baktığı karpuz bereketli, çekirdekleri şifayı temsil ediyor. Bu nâif olduğu kadar güçlü bakış sanki hepimize daha iyi olacağız der gibi. Okurun kitabı eline aldığı anda bunu hissetmesini istedim.

Ben mütevazı bir sanat izleyicisiyim. Çağdaş sanatı ve gösteri sanatlarını yakından takip etmeye çalışıyorum. Bunu sanatın birçok dalından büyük bir zevk aldığım ve mahrum kaldığımda eksikliğini hissettiğim için yapıyorum daha çok. Bu takip mutlaka anlatı evrenim ve estetik algıyı geliştiriyordur, fakat bu konuda bilinçli bir egzersiz yaptığımı söyleyemem. Sonra, yazarken, dansa olan tutkum bir karakterin merakına dönüşüyor, perküsyona olan ilgim kenarda darbuka çalan bir kız oluveriyor.

Hande Ortaç